СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL. Ч. 128. Джерзи Ситі, Н. Дж., пятниця, 3 червня 1932. VOL. XL. No. 128. Jersey City, N. J., Friday, June 3, 1932. THREE CENTS.

МЕЙОРИ ДОМАГАЮТЬСЯ ФЕДЕРАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ

ДІТРОЙТ. — На конференції 28 мейорів найбільших американських міст ухвалено вислати до Вашингтону делеґацію і домагатися від конґресу видачі бондів на суму $5,000,000,000, призначених на ліквідацію безробіття і депресії.

Мейор Фулмер Брайт з Річмонду казав, що позичати гроші, які мають бути віддані, не є ніякою розвязкою безробіття. А мейор Марвин із Сиракюз ствердив, що це дуже небезпечно вимагати від уряду фінансувати міста.

Найбільше попирав справу видачі бондів мейор Вокер з Ню Йорку.

ЗАМКНУЛИ КАТОЛИЦЬКІ ЦЕРКВИ В СТЕЙТІ МЕКСИКО.

МЕКСИКО СІТИ. — Замкнено всі католицькі церкви в стейті Мексико. Сталося це тому, що церковна влада не відповіла вимогам закона й не обмежила числа священників з 150 до 34. Думають, що церкви будуть відчинені за яких два тижні, та що церковна влада застосується до ухвалених в Мексику законів, які вже виконуються по інших стейтах. Минулого року таке замкнення католицьких церков тревало в стейті Вера Круз 5 місяців.

З МАХІНАЦІЙ БРАТА МЕЙОРА ВОКЕРА.

НЮ ЙОРК. — Д-р Вилієм Г. Вокер, брат мейора Вокера, вложив за 4 роки до банку $431,258. Він признався перед леґіслятурною комісією, яка розслідкує господарку міста, що ділився з доходами 4 лікарів, котрі мали монополь на лічення потовчених пальців і ніг міських робітників. Оті чотири лікарі побрали за останні 4 роки з міської каси за таке лічення $216,001.55.

Рахунки виказують, що лікарі побирали за лічення незначно потовченого пальця по $50. Д-р Вокер, запитаний про ближче вияснення, заявив, що це тільки так „складалося", що лікарі ділилися з ним приходами.

ДОМАГАЮТЬСЯ УСУНЕННЯ ВОКЕРА.

НЮ ЙОРК. — Семюел Сібурі, прокуратор леґіслятурної комісії, вже виготовив домагання усунення Вокера з уряду мейора міста. Сібурі опирається на тім, що Вокер нарушив закон, побираючи бонди від компанії, яка вела з містом бизнес.

ДАЮТЬ ЗЕМЛЮ БЕЗРОБІТНИМ.

МЕКСИКО СІТИ. — Між 300 безробітних робітників розділено 22,000 акрів землі. Безробітні це були поворотці зі Злучених Держав. Одержавши землю, вони заявили, що вже їх ніщо не спокусить покидати Мексико.

БОЯТЬСЯ ПОРУШИТИ СПРАВУ ВОЄННИХ ДОВГІВ.

ВАШИНГТОН. — У палаті послів і сенаті відбуваються політичні конференції, на яких обговорюють справу американської участи в економічній конференції в Лозанні, котра відбудеться за кілька тижнів. Назагал заявляються проти висилки американського делеґата на ту конференцію, бо бояться, що там треба було би говорити про зменшення чи скасування воєнних довгів.

ЗАКОНОПРОЄКТ ВАҐНЕРА ЗНАХОДИТЬ ЧИМРАЗ БІЛЬШЕ ПРИХИЛЬНИКІВ.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Ваґнер вияснив дві години перед „Сенат Бенкінг енд Коренсі Коміті" свій проєкт допомогової акції й видатку на це $2,300,000,000. Проєкт цей припав назагал до вподоби.

ПРОТИ ЗАСКОРОЇ ЖЕНЯЧКИ ВІЙСЬКОВИХ.

ВАШИНГТОН. — У палаті послів внесено законопроєкт, який противиться тому, щоби кадети, котрі покінчили військову чи маринаркову академію, могли сейчас женитися, як це досі практикується. В проєкті домагаються ще додаткової дволітньої військової служби.

КАЖЕ, ЩО ВИБІР РУЗВЕЛТА ЗАПЕВНЕНИЙ.

НЮ ЙОРК. — А. Фарлі, голова стейтового демократичного комітету, каже, що коли дня 27 червня збереться демократична конвенція в Шикаго, то не буде сили, яка могла би спинити вибір губернатора Рузвелта демократичним кандидатом на президента.

ПОХІД ВЕТЕРАНІВ НА СТОЛИЦЮ.

ВАШИНГТОН. — Суперінтендент поліції домагається від конґресу призначення $75,000 на виживлення безробітних ветеранів, яких уже тепер є у Вашингтоні біля 1,500. Крім того прибувають кождого дня свіжі транспорти ветеранів, котрих треба примістити і живити. Всі вони зїзджаються до Вашингтону, щоби тут натиснути на те, щоби їм виплатили ветеранський бонус у готівці.

В ТРАВНІ ЗАМКНЕНО В НЮ ЙОРКУ 219 СПІКІЗІВ.

НЮ ЙОРК. — У Ню Йорку переводять добру чистку, бо осягнено рекорд у ревізіях і замиканню спікізів. За один місяць травень замкнено 219 таких льокалів.

ВТІКАЮТЬ ВІД БОЛЬШЕВИКІВ.

На польсько - білоруській границі коло Лімкович через граничне озеро дісталися на польський бік 5 політичних утікачів, що втікли з большевицьких вязниць. Большевицька сторожа острілювала їх густим крісовим вогнем і приневолила їх покинути човен та дістатися вплав на польський бік. Два з них одержали пострільні рани. Є це Іван Мінкунов, бувший учитель, і Петро Гринцевич, фабричний робітник з радянської Білоруси.

СМЕРТНІ ПРИСУДИ ЗА ШПІОНАЖУ.

Дня 30 квітня польська поліція арештувала під закидом намаганої шпіонажі в користь сусідньої держави Івана Бонковського, будівельного техніка, Влад. Босаковського, контрактового службовця гол. штабу, та Теодосію Маєвську, танечницю, всіх із Варшави. Справу передали окружному судови у Варшаві, що 13 і 14 травня вів справу як наглий. Перших двох засудили на смерть, Маєвську на безреченцеву тюрму. Оборона просила в президента держави помилування. Президент не скористав із права ласки у відношенню до Бонковського, а Босаковському замінив шибеницю на розстріл. Присуди виконали.

Рядовика 23 п.п., Гр. Вількоша, обвинуваченого в шпіонажі в користь сусідньої держави, засудив військовий суд у Люблині на видалення з війська та кару смерти. Президент не покористувався правом ласки і Вількоша розстріляли.

СМЕРТЬ ВІД ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЛЯМПИ.

Варшавська преса подає незвичайний випадок пораження електрикою. Трамваєвий службовець, Ян Мацішевський, взявши до руки електричну лямпу з металевою підставою, впав мертвий на землю. До кімнати вбігла його жінка і, побачивши чоловіка, що лежав на підлозі, вхопила лямпу, але теж упала поражена електрикою. Лікар ствердив смерть Мацішевська, а його жінку вдалося з трудом відратувати.

АТЛЯНТІЙСЬКИЙ ОКЕАН ЗАПАДАЄТЬСЯ.

В південній Бразилії в надморських купелевих місцевостях біля Санта Вікторія до Пальмар замітили дивне явище, що в останніх тижнях води Атлянтійського океану віддалилися від давного берега триста метрів. Учені приписують це явище останнім вульканічним вибухам в Андах, що причинилися мабуть до обнижения дна океану.

СМЕРТЬ УГЛЕКОПА.

В угільній копальні „Гилкрест Колеріс" у Гилкрест, Алта., загинув від нещасливого випадку в копальні підчас праці углекоп Іван Виничук. Оставив дружину й семеро дітей.

НОРВЕЗЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ НА ЗАКАРПАТТЮ.

На Закарпаття приїхав норвезький журналіст А. Дю з Осльо, щоби зазнакомитися з тамошніми відносинами. Відвідав між іншим Мукачево, Берегів і Ясінь.

ПРОТИ РАДЯНОФІЛЬСТВА В ЛІЗІ ЖІНОК ДЛЯ МИРА І СВОБОДИ.

У швайцарській пресі появляються протести проти радянофільських тенденцій французької секції Ліґи Жінок. М. Р. Пайо пише в „Журналь де Женев" про підозрілі тенденції Ліґи та звертає увагу швайцарських жінок на те, що большевики мають у Лізі приятельок в особах пань Душен і Древе, які є тайними агентками большевиків та намагаються боронити їх справу статтями, конференціями та петиціями. Він згадує теж протест „Фрон Насіональ" проти відомої декларації на користь Радянщини, яку підписали між іншими і французькі письменники Жорж Піош, Ромен Роллян і Віктор Марґеріт. Ліґа ніколи не виступала проти большевицьких звірств, але все підтримувала їх, радянських представників, між іншими і Літвінова на конференції роззброєння.

З огляду на те, що до цеї Ліґи належать і представниці українського жіноцтва, справа радянофільства деяких членів Ліґи не байдужа для українського громадянства.

ЧЕРГОВА ПРОВОКАЦІЯ В ПОЛЬСЬКІМ РАДІО.

Дня 12 травня між годиною 20 і 21 почули люди у львівському радіо відчит якогось кресового вченого, Тадеуша Нітмана, п. з. „Бардзо пшиємне място". Зміст відчиту потвердив, що маємо діло не лише з „бардзо пшиємним мястем", але теж з „бардзо культурним кресовим боґатерем". Цілий відчит це баламутна плутанина анальфабета. Зачався він від цього, що справді Львів заложив „рускі ксьонже Лев" (?), та ні сіло ні пало між автохтонами того Львового города знайшов відразу „Поляхуф" і „Русінуф", а на святоюрській горі, по його відомостям, засіли „Базиліяне", щоби ширити культуру „сьруд барбажиньцуф". А як у цім городі знайшлися з часом аж три митрополити, то той „рускі метрополіта" став такий скромний та уступчивий, що „завше устемпвал мейсца метрополіє ржимско-католіцкему", хоч би був від того ржимського на пів століття старший, як цей Нітманів теперішній „бардзо пшиємни Львуф" від цього старого Львова з часів князя Льва. Згодом слухачі почули, як то „наше вояшкі одпералі гайдамакуф", а щоби всім несвідомим пояснити, звідки ті гайдамаки взялися під Львовом, то прелеґент як на долоні вияснив, що польсько - руську згоду нищив „брженк общего злота". І таких теревенів слухали люди цілих 20 хвиль в державній установі, що зветься Польське Радіо.

ГОРКИЙ ІДЕ ДО МОСКВИ.

Німецькі газети повідомляють, що Максим Горкий приїде з початком червня ц. р. до Москви, де вигологить низку відчитів. Опісля вернеться назад до Італії, де перебуває від довшого часу.

ПІДЧАС ЕКСПЛЬОЗІЇ ПЕЧІ ЗГИНУЛИ ТРИ ОСОБИ.

З Веланд, Онт., доносять, що в одній місцевій хаті експльодувала піч і наслідком того згинули три робітники: Сем Бел, Іван Миколюк і Петро Годован.

КОЛЮМБІЯ ВИДАЄ 5,227 ДИПЛЬОМІВ.

Підчас 178 закінчення шкільного року в Колюмбійськім університеті в Ню Йорку роздано 5,227 дипльомів.

МІЛІОНИ ТОН ВУЛЬКАНІЧНОГО ПОПЕЛУ.

На основі вісток з південної Америки діяльність вульканів в Андах майже зовсім припинилася. Тимчасом побоюються, що вигине масово худоба з недостачі паші та з причини хемікалій, які містяться у вульканічному пилі, хоч з другої сторони цей пил має прикмети знаменитого штучного навозу. Городи, винниці і поля, вкриті грубою верствою вульканічного пилу, виглядають якби під темним снігом. По містах господині вживають вульканічного попелу до чищення кухонної посуди. Геольоґи оцінюють скількість попелу, який викинули тепер вулькани, на кілька міліонів тон. В деяких місцевостях Арґентини знайшлися промисловці, що збирають цей попіл масово, щоби вжити його до фабрикації цементу та інших промислових цілей.

ҐЕНІЯЛЬНИЙ ОБМАНЕЦЬ.

Великий шведський промисловець Івар Крюґер, що скінчив недавно самовбивством, перемінився після смерти з ґеніяльного, як його спершу називали, фінансиста, в одного з найбільших обманців, яких знає історія. Показалося, що фінансова діяльність Крюґера опиралася на методах, що ледви граничать з карним законом, та що Крюґер був тільки містцем у комбінуванню підозрілих фінансових трансакцій, державних позичок та одурюванню фінансового світа в Европі й Америці. Фальшував не тільки біляпси своїх підприємств, але навіть цінні папери, якими спекулював на біржах. Загранична преса переповнена подробицями, що ілюструють махінації Крюґера, який омотав ними навіть фінанси деяких держав. В останньому часі виявилося, що в касі Крюґера знайшли сфальшовані державні італійські облігації, вартости 300 міл. корон.

ЕПІЛЬОҐ КРІВАВИХ ПОДІЙ.

В Ченстохові розпочався судовий процес проти 6 осіб за участь у ексцесах в осени 1930 р. в часі виборчої кампанії. Ексцеденти здемолювали льокаль ППС, забрали прапори й спалили на ринку. Це так обурило службовця Каси Хорих, Костшевського, що у відплату своїм партійним ворогам застрілив чотири особи.

ЗАСТРІЛИВ ПАСТУХА.

В Кривках (Станиславівщина) 19-літний Андрій Витківський застрілив 15-літного пастушка Дмитра Семенюка. Витківський здер з убитого черевики та штани. Поліції признався, що зробив це тому, бо не мав з чого жити, коли батьки прогнали його з дому.

ОТРУЇЛОСЯ ДВОЄ ДІТЕЙ.

6-літня Анна й 8-літній Гриць, діти фармера Дмитра Кирильчука із Бюкенан, Саск., бавилися на полі й знайшли дикий пастернак (спотед гемлок). Мабуть думали, що це морква й наїлися його. За пару хвилин обоє померли в страшних муках з отроєння.

ЛЯХИ ЗАСУДИЛИ БУВШОГО ПОСЛА, О. Д-РА ПЕЛЛІХА

В ЙОГО ПОСОЛЬСЬКИХ ПРОМОВАХ СУД ЗНАЙШОВ „ЗРАДУ" ПОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Після кількох днів судового процесу суд присудив бувшого українського посла до сойму, о. д-ра В. Пелліха, на 6-місячну тяжку вязницю. Влада притягнула о. Пелліха до відповідальности за кілька його посольських промов, виголошених на вічах перед своїми виборцями. В своїх промовах о. посол говорив, що ідеалом усього українського народу є його власна держава, та що на українських землях повинен панувати сам український нарід і т. п.

Зі сторони влади свідчили, як звичайно, поліційні агенти, ріжні провокатори та осадники Поляки, взагалі Поляки, що „затверджують" польськість на українських землях.

БОЛЬШЕВИКИ ПЛАТЯТЬ РОБІТНИКАМ ГАРМАТАМИ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Краєві українські газети подають, що нібито в київському арсеналі 5,000 робітників проголосили страйк, бо не дістали платні за останніх пять тижнів праці. Державне Політичне Управління (Чека) вислало проти них свої війська зі скорострілами, але війська відмовилися стріляти в страйкарів. Тому командант цих чекістів застрілився.

Після того влада післала проти страйкарів полк реґулярної піхоти та кілька батерій артилерії, які обстріляли арсенал та військові магазини, де були скупчені страйкарі. Арештовано понад 400 страйкарів, а 16 провідників страйку розстріляно відразу без суду.

РЕАКЦІЯ ПРИ ВЛАДІ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Полковник Франц фон Папен сформував уряд виключно з крайніх реакціонерів, титулованих осіб, та великоземельних власників і фінансистів. З міністрів нового уряду ще ніхто й ніколи не був при уряді. Райхстаґ очевидно не підтримує своєю більшістю цього уряду, а тому можна сподіватися розвязання райхстаґу й призначення нових виборів.

Взагалі зміна уряду на вимогу президента Гінденбурґа, а особливо після того, як уряд Брінінґа дістав у райхстаґу вотум довіря, викликає в Німеччині неспокій та ускладнення й без того тяжкого внутрішнього життя. Можливо, що урядови пощастить перетриматися, поки скінчиться льозанська конференція в справі народніх боргів та репарацій.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ ВІРЯТЬ ЯПОНСЬКИМ ЗАЯВАМ.

МОСКВА (СССР). — Після того, як урядова газета „Ізвестія" виступила з попередженням Японії, щоб вона не розпочинала на Далекому Сході війни з Росією, в японській пресі появилося запевнення ґазет та політичних і воєнних діячів, що Японія проти Росії не має нічого й не думає порушувати добросусідських взаємин. Тепер „Червона Зоря", орган червоної армії, виступила з великою статтею, в якій катеґорично заявляє, що Росія не може вірити ніяким японським запевненням у їх миролюбних настроях супроти Росії.

Газета подає кілька основних причин, чому не можна вірити Японії, а між ними такі причини, як зміцнення впливу воєнної кліки в Японії, реакційність нового уряду, гостра критика совітської Росії в японській пресі та непереривне збільшення японських військ у Манджурії й т. п.

ФРАНЦІЯ ГОТОВА ПЕРЕГЛЯНУТИ СПРАВУ РЕПАРАЦІЙ.

ПАРИЖ (Франція). — Еріо, який уже „урядує" як премієр міністер уряду Франції, хоч формально при владі ще старий уряд, а Еріо ще не призначений навіть на становище премієра, заявив, що Франція на конференцію в Льозанні піде з отвертим серцем. Франція тепер готова піти на певні уступки та жертви, щоб лише знайти вихід з теперішньої економічно-фінансової світової кризи.

Отож можна сподіватися, що на льозанській конференції питання ренарацій та міжнародніх боргів буде основно обговорене й змінене.

БАНКРОТСТВО РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Французький фінансовий експерт у Румунії, Шарль Ріст, оголосив свій звіт про фінансовий стан Румунії. З того звіту видно, що румунський уряд не має навіть половини засобів на покриття своїх державних витрат. Ріст ясно підкреслює, що Румунія тепер не може сподіватися дістати за кордоном позички, бо її фінанси знаходяться в такому стані, що ніхто не відважиться позичити їй гроші.

Одиноким виходом з фінансової кризи експерт бачить в основній і драстичній зміні всього бюджету Румунії та у вишуканню нових внутрішніх жерел для прибутків уряду. Впершу чергу він уважає, що всім урядникам держави утримання повинно бути зменшене на 50%, а те утримання вже й без того таке, що більшість урядників ледви живоття.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

АПЕЛЬ ДО ДЕМОКРАТІЇ

До столиці приїхали саме тепер сотки ветеранів світової війни і домагаються виплати ветеранського бонуса. На те сенатори пригадують, що ветерани боролися не за гроші й бонуси, а за ідеал. А ветерани відповідають, що вони вже два роки без роботи і готові підождати з бонусом, якщо дістануть змогу заробляти хоч $1 денно. Інакше не уступляться з Вашингтону, куди вибираються теж і тисячі інших безробітних ветеранів.

Коли таке діється під боком президента Гувера, то не диво, що він рішився зайти до сенату і пригадати йому, що вже час по 6 місяцях зрівноважити державний буджет та знайти засоби на покриття видатків. А треба це зробити, бож всемогучий донедавна доляр заломався і почав перший раз за цілої пів сотки літ, нагло спадати у вартости. А дотого не треба забувати й на це, що конвенція републиканської партії вже якби за плечима. Значить, треба адміністрації з чимсь показатися!

Отсе є причини, що президент Гувер відозвався тепер до — демократії. Каже, що світ захитається в оцінці вартости американської демократії, якщо вона підчас теперішньої скрути не викреше з себе стільки енергії, щоби довести нарід до обєднання, а лідерів до солідарности у виготовленню фінансового й допомогового пляну ратунку краю.

У відповідь на цей апель президента сенат ухвалив негайно, на протязі кількох годин, те, чого він домагався. І треба надіятися, що такий поступок сенату матиме певні наслідки. Значить, папери на біржі знову підійдуть дещо вгору, а доляр піднесеться на міжнароднім ринку. Але чи з того можна буде вже вносити, що отсе побідила демократія? Ні. Це тільки побіджає здоровий розум, котрий наказує конґресови вже раз покінчити з балакунством та лабіїстичними інтриґами і наложити слушні чи неслушні, але потрібні для покриття дефіциту, податки.

Про дійсну побіду демократії буде можна говорити тоді, коли безробітні маси дістануть працю, а голодні й бездомні хату й удержання, і коли получені з тим тягарі будуть розложені на тих, що збогатилися в добрих часах.

Президент Гувер підкреслив, що Америка має безмежні багацтва, а бракує хіба добрих голов. Так, багацтва є, але не по демократичному вони розділені. І в тій справі теж здавсяб апель. А якщо він був би успішний, тоді можна би говорити про дійсну побіду демократії.

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ В ПРАЗІ

Не будемо тут говорити, яку велику вагу мають взагалі музеї для вивчення минулого й виховання молодого покоління в тих традиціях, які таїть у собі минувшина. Пригадаємо лише, що в поневолених народів, у народів, які борються за свою державність, а також у народів, які вже стали державними, музеї визвольної боротьби являються найліпшими державницькими школами для широких народніх мас та невичерпаними криницями для істориків і вчених як своїх так і чужих, які беруться до студій над питанням творення певної держави та умов її істнування.

Наша визвольна боротьба останнього часу принесла не лише багато фактів, на яких будуть плекатися традиції української державности, традиції визвольної боротьби, але й, також лишила багато ріжних документів та памяток, які маємо зберігати для майбутнього. Особливо багато ріжних матеріялів розкидано скрізь на еміґрації. Тому повстала дуже щаслива думка українських учених-патріотів, щоб всі матеріяли зібрати в Музею Визвольної Боротьби України.

В липні 1925 року в Празі засновано Музей Визвольної Боротьби України, який мав на меті зберігати та заховувати предмети, що торкались історії нашого відродження, війни 1917—1920 р. та еміґрації. Музей почав розвиватись так хутко, що вже відразу по заснованні явилась конечність розбити його на **відділи, яких наразі плянувалося чотири: 1. політично-дипльоматичний, 2. військовий, 3. еміґрантський, 4. загальний.** Та швидкий розвиток Музею спричиняв раз-у-раз труднощі з помешканням, що раніше спричиняли навіть застій в діяльности Музею. Тепер Музей має забезпечене помешкання з трох кімнат та два автомобілеві гаражі, що завалені музейними річами. Помешкання це далеко невистарчаюче, але бодай уможливлює наукову працю при Музею, хоч наразі в скромних розмірах. Не дивлячись на те, що Управа Музею ніколи не розпоряджала фондами на купівлю експонатів, збільшувався Музей дуже швидко й тепер розпоряджає такою скількістю матеріялу, що представляє зовсім вичерпуюче культурне й політичне відродження України в XX. століттю. Так, наприклад, Музей посідає одиноку збірку української преси, що нараховує понад 900 назв. Особливо повно представлена діяльність Українців за кордоном. Музей посідає майже всю спадщину таборів українських полонених в Німеччині за часів Світової Війни (Раштат, Вецлєр та Зальцведель), що складається з великих архівів та виробів мистецького промислу, особливо кераміки та дерево-різьби, що мають часто велику художню вартість. Дуже багаті є збірки Музею з доби української держави: архіви посольств по ріжних країнах західної Европи, дипльоматична переписка, звідомлення чужинецької преси про події на Україні і т. п.

З матеріялів нашої військової історії останніх часів вистарчить згадати за архів Січових Стрільців, команди Української Галицької Армії в Чехословаччині, велику скількість бойових реляцій, донесень, звітів, плянів та мап; окрім того, великі збірки військових уніформів, відзнак хоробрости і т. п. військових атрибутів. Дуже цінні є збірки Музею, що ілюструють культурно-мистецьку діяльність еміґрації скульптури, різьби, кераміка, картини часом дуже високої мистецької вартости (досить згадати імена Новаківського, Холодного, Кулеця, Стаховського) або великої ориґінальности, як прим. скульптури майстра з Буковини Шевчукевича, що мали великий успіх на виставах в Мінхені та Берліні. В даний мент приводиться в порядок велика (кільканацять тисяч томів) бібліотека Музею, що складається з поодиноких бібліотек приватних та ріжних товариств; при орґанізації бібліотеки звертається головну увагу на те, щоб цілість цих поодиноких збірок не нарушувалася, але щоб рівночасно користання книжками можливо улегчити створенням одного спільного катальоґу.

Тепер Музей цей знаходиться в дуже тяжких фінансових клопотах. Велике культурне діло, установа, в якій зберігаються й переховуються, так би мовити, традиції української визвольної боротьби, установа, яка має стати школою для прийдущих українських поколінь у їх боротьбі не лише за свою державність, але й боротьбі за ліпші форми своєї держави, якщо не гине зовсім, то в усякому разі не розвивається як слід. Треба прийти з матеріяльною допомогою цьому великому культурному ділу.

Тому Музей кличе до нас за допомогою й він має право сподіватися, що серед української еміґрації за океаном таки знайдуться такі Українці, які стоять на відповідній культурній висоті та політичній свідомости, що прийдуть з помічю цій великій справі.

РУМУНСЬКІ КУЛЬТУРТРЕҐЕРИ НА БУКОВИНІ

Хто не читав знаменитих комедій румунського поета Караджали, той не знає, які це бувають у Румунії культуртреґери. Шкода, що він помер, а то мав би в заступнику посадника міста Вижниці новий сюжет для своїх творів.

П. Стефанеску прийшов 1929 р. до Вижниці, зявився в тамошнього директора промислової школи Серґія, подаючи йому рекомандаційний лист шкільного інспектора Ботезата з Чернівців з просьбою настановити Стефанеску професором промислової школи, бо він знає його як порядну людину. Документів Стефанеску не предложив директорови, кажучи, що передасть їх пізніще, бо вони десь у якімсь уряді. На це став Стефанеску професорувати.

Та директор наглив за тими свідоцтвами. Нараз приходить із шкільного інспекторату в Чернівцях іменовання Стефанеску професором промислової школи в Вижниці. Директор пізнав, що печатка на цім декреті правдива, але підписи фальшовані. Але, не кажучи нічого, чекав на обіцяні документи. Минає 6 тижнів. Надходить ще один декрет іменовання, вже з правдивими підписами.

Минув рік, а документів Стефанеску ще не предложив. Дістає короткий реченець. За кілька тижнів передає Стефанеску директорови свідоцтво фільософічного факультету університету в Ясах про скінчені там студії. Директор запитує університет у Ясах, чи це свідоцтво правдиве. Правдиве, відповів університет, але воно виставлене було 22. травня 1930 р. під ч. 306 студентови Теодорови Мочульському. Виявилося, що Стефанеску вибрав чимсь імя Мочульського і вставив своє. Директор звільнив Стефанеску з посади, передаючи рівночасно це свідоцтво й перший декрет іменовання прокураторії, котра веде карне слідство проти фальшівника.

Слідство за фальшування урядових грамот одне, а культуртреґерство друге. Стефанеску стає в тій же Вижниці професором при державній ґімназії. Зять президента міністрів, майор Кіріцеску, префект сторожинецького повіту, іменував Стефанеску заступником президента тимчасової комісії міста Вижниці.

Сторожинецький трибунал, де ведеться карне слідство проти Стефанеску, зажадав від громади, до котрої підсудний належить, свідоцтва про його поведення. Виявляється, що Стефанеску багато разів був уже караний, навіть і за злочини тяжкого тілесного побиття в Трибуналі Дорогой раз гривною 500 левів, а раз 6-місячною тюрмою. Була вже головна розправа перед сторожинецьким трибуналом за цей злочин фальшування публичних грамот. Але завізвання на розправу вернулося з заміткою почтаря, що Стефанеску в Вижниці не можна віднайти.

Тимчасом Стефанеску далі спокійно урядує як віцепрезидент міста Вижниці в боголюбній Буковині. Спитаєте, як це можливе? В Румунії нема нічого неможливого.

(„Час").

Кождий сотик, кождий даток
Нашій „Рідній Школі" в дар
Це майбутнього завдаток,
Це на ворога удар.
Рідна Школа — наша зброя,
Рідна Школа — це наш щит,
В Рідній Школі — міць героя,
Що неволю повалить.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОДИН ЧЕРВОНОАРМІЙЦІВ.

(УП) Комуніст з 26. квітня ц. р. подає, що Раднарком України постановила подбати краще за родини червоноармійців, що служать в армії, щоб вони могли спокійно виконувати службу та не журитись родинами. Для тих родин мають бути асиґновані спеціяльні допомоги, мається їм зменшити податки, як також подбати за кращу санітарну обслугу для них. Дотеперішне забезпечення полягао в тому, що з центрів були видавані накази, яких одначе ніхто і ніколи не слухав та не виконував. Центр не слідкував за тим, чи його накази виконуються чи ні. Також інструкції до тих наказів не були достаточні та точні. Богатьом відповідальним чинникам висловлено догану за неуважливе ставення до тих наказів, декого знято з посади, а знова декількох віддано просто під пролетарський суд. За виконання теперішних нових директив зроблено відповідальними високопоставлені особи. Видно, що справа війська лежить дуже урядови на серці.

МІЖНАРОДНЯ МОВА.

Безсмертний герой трильоґії Бомарше, Фіґаро, дуже рішучо пояснював свому панови, ґрафови Альмавіві, що в Анґлії дуже добре можна жити без знання анґлійської мови. Слова „ґод'ем", сказані відповідним наголосом, помагають чужинцеви, що його зрозуміють.

Наш сучасник, шведський подорожник, найшов ліпший спосіб для порозуміння з чужинцями. Він промандрував увесь світ. Коли його спитали, чи знає мови тих народів, які відвідав, чи мусів помагати собі перекладачами, відповів:

— Ні це, ні те. Я не знаю всіх чужих мов; перекладача я не мав. Та вистарчить знати одно слово, щоби чоловіка все зрозуміли. Це слово: „моні"; „аржан", „ґельд" — себто гроші. І реалістичний Швед показав при тих словах напучнявілий портфель.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Д. Ч., Нюарк, Н. Дж. — Про це вже була обширна новинка в „Свободі" з 1 червня.

П. Р., Ню Йорк, Н. Й. — Ніна Кошиць не є Українкою.

В. Будзиновський.

ПЕРШІ СТРАЙКИ В ГАЛИЧИНІ

(З моїх спогадів).

(6)

Суди також пішли на службу до панів і на хлопах мстилися за страйк. Від хвилі, коли страйк зачався, суди стали засуджувати студентів, що аґітували за страйк, членів страйкових комітетів і страйкарів. Багато судів судили проти закона, засуджуючи за те, що закон позволяв робити. Щоби накладати тяжчі кари, або щоби арештованого невинно передержати як найдовше в слідчій вязниці, суди кваліфікували дрібне переступство або й законний поступок арештованого як злочин. Де суддя, який судить совісно на основі закона, обжалованого увільнив би, або скарав би його що найбільше 2—3-денним арештом, там галицький суддя, придержавши обжалуваного пару місяців у слідчім арешті, карав його ще 3- до 6-місячною тяжкою вязницею.

Повної статистики страйкових і пострайкових процесів з присудами не маємо. Знаємо лиш те, що було в дописах до наших ґазет. З дописів в „Свободі" і в „Ділі" в 1902 р. обчислено, що до кінця жовтня 1902 засуджено 505 страйкарів разом на 456 місяців тяжкої вязниці і звичайного арешту. Таких, що сиділи тільки в слідчій вязници, або що були бодай арештовані та до суду не приставлені, було більше як 4,000. На наведених присудах не скінчилося, бо судді „в імени його величества цісаря" далі мстилися на страйкарях і засуджували їх на вязницю ще в 1903-тім році!

Скажений терор проти страйкарів, протистрайкова пацифікація українського села, спроваджування самим урядом страйколомів з далеких сторін, не вбили страйку. Вістки про страйк в однім селі викликували страйк в десятьох інших.

Ми знаємо лише про ті страйки, про які були дописи в наших ґазетах і в звітах до Виділу Краєвого. З тих дописів і звітів знаємо, що найбільше громад страйкувало в заліщицькім повіті, бо аж 53. Другим повітом був повіт бучацький, де страйкувало 51 громад. В Тернопільщині були страйки в 42 громадах. В Збаражчині страйкувало 38 громад, в Гусятинщині 34, в Золочівщині і в Камінеччині по 33, в Бережанщині 32, в Теребовельщині 30. Більше як по 10 громад, менше як по 30, страйкувало в повітах: Чортків, Скалат, Підгайці, Перемишляни, Львів, Бібрка. Разом маємо вісти про страйки в 499 громадах 29 повітів. Це число було би багато більше, якби не те, що в неоднім селі не було кому про страйк написати до ґазет. В багатьох громадах не було страйку тільки тому, що в громаді був розумний пан, який знав, що упір йому не поможе. На саму вістку, що страйки йдуть, він своїм робітникам підвищав платню, тож вони не мали причини страйкувати. Таких громад було дуже багато.

Всю ту страйкову війну в 1902. році галицьке селянство виграло!

Цю війну за піднесення зарібної платні виграло селянство всіх громад в цілій Галичині, бо заробітки піднеслися не лиш в тих громадах, де страйкарі виграли страйк і де пан зробив з народом людську угоду. Зарібки пішли вгору також в громадах, котрі не страйкували, і в котрих страйк розплився або впав. І підійшла платня вгору в громадах, в яких страйкарів спацифіковано вязницею, руїною хлопського добра і кроваво ґузарськими шаблями. І впертий пан мусів підступити, як в сусідних селах платня підійшла вгору. Одні пани попідвищували платню, бо люди страйкували, інші тому, щоби не застрайкували.

Яку селяни мали користь зі страйку, нехай посвідчить хочби один допис до „Свободи" (з 27. III. 1903, ч. 9) з Нижбірка Нового в Гусятинщині:

„Наше село заробило через страйк найменше 3,000 більше, як попередними роками".

Галицький Виділ Краєвий (автономна управа краю) був в руках польської шляхти. Ця шляхта силкувалася доказати, що страйком селяни пошкодили собі, що там, де зискали щось, не багато зискали. Всеж таки годі було правду цілком сховати під стіл. Матеріял, зібраний урядово, отже самими панами, обробив д-р Паздро і на основі цього матеріялу мусів признати, що в громадах, котрі страйкували, платня за роботу на панських ланах піднеслася. В 56 на сто страйкових громад денна платня підійшла вгору 25%, в 27 громадах 26—50%, в 17 громадах на сотку платня піднеслася 50% дострайкової платні. Так вирахували ті, що силкувалися виказати малу користь страйку для хлопів. Дописи до ґазет про страйки з усіх сторін краю свідчать, що платня скрізь піднеслася, як не на сто процент, то що найменше на пятьдесять!

(Конець).

Антін Чехов.

ЩАСЛИВИЙ.

Зі стації Болоґое, Миколаївської залізниці, їде особовий поїзд. В однім із переділів другої кляси „для курців", у сутінку дрімають пять подорожних. Щойно скінчили покріплятися і тепер стараються заснути, притуливши голови до поруча лавок. Царить тишина.

Двері відчиняються і до переділу входить високий чоловік у рудавім капелюсі, гарнім пальті. Похожий він на кореспондентів, яких стрічаємо в оперетках і повістях Жіль Верна.

Чоловік той зупиняється серед ваґону, сопе та злід примружених вій довго приглядається лавкам.

— Ні, це не той... — миммрить — чорт зна, що це таке, це страшне! Ні то не цей...

Один із подорожніх приглядається тій постаті та скрикує врадувано:

— Іване Олексієвичу, відкіля ви тут узялися? Це ви?

Стрункий Іван Олексієвич здрігається, тупо глядить на пасажира, та коли пізнав його, весело сплеснув у долоні.

— Ах, Петре Петровичу, стільки літ! А я зовсім не знав що ви їдете тим поїздом.

— Як здоровлячко?

— Незле, лише ось, добродію, я згубив мій ваґон і не можу його тепер ніяк віднайти. Такий з мене ідіот! Варта би мене вибити!

Іван Олексієвич схилюється та хихочеться.

— Таж трапляються такі випадки! — говорить дальше. — Після другого дзвінка вийшов я напитися коняку. Напився тай думаю собі, що до найближчої стації ще далеко, то може здалосяб випити ще чарку. Коли я так думав і пив, нараз третій дзвінок... жену наче божевільний та вскакую до першого-ліпшого ваґону. Ну, чи не ідіот із мене? не дурень?

— Видно, ви у веселому настрою — каже Петро Петрович. — Сідайте. Прошу.

— Не можу, піду шукати мого ваґону. До побачення!

— Напотемки ще, не дай Боже, впадете з плятформи. Сідайте, а як доїдемо до стації, відшукаєте свій ваґон.

Іван Олексієвич зітхає та нерішучо сідає напроти Петра Петровича. Він, видно, схвильований, сидить наче на шпильках.

— Ви куди? — питається Петро Петрович.

— Я? В світ! У голові мені так крутиться, що сам не знаю, куди їду. Веде мене доля, тому їду. Ха, ха! Любий пане, чи ви бачили коли щасливих дурнів? Ні? То подивіться на мене. Маєте перед собою найщасливішого з людей! Так! Не пізнати того мені з лиця?

— Ніби пізнати... що ви трохи... тее...

— Мушу тепер мати страшню дурну фізіономію. Шкода, що нема зеркала, я хотів би тепер приглянутися моїй фізіомордії. Чую, добродію, що я в пошлюбній подорожі. Ну, чи не дурень із мене?

— Ви? То ви оженилися?

— Сьогодні, мій дорогенький, я взяв шлюб і просто на залізницю.

Починаються бажання та звичайні запити.

— Аґа! — сміється Петро Петрович — то ви тому так виелеґантувалися?

— Так, для повної омани я ще виперфумувався, я по вуха поринув у дрібницях. Ні жури, ні ніяких думок, лише якесь таке почування... чорт зна, як це назвати — скажімо: щастя. Я ще ніколи так добре не почувався.

Іван Олексієвич прижмурює очі та вертить головою.

— Я страшно щасливий! — каже. — Подумайте самі. Піду тепер до мого ваґону. Там на канапі, біля вікна, сидить жінка, яка всією своєю істотою, що так сказати, віддана мені. Така білявочка, з носиком, пальчиками. Серденькож ти моє! Янголику мій! Дрібочка така! Фільоксера моєї душі! А ніжка! Боженьку, ніженька — цеж не те, що ваші ножища, а попросту якась мініятура, якийсь чар, алеґорія! Чоловік рад би взяти та зїсти таку ніжку. Щож, ви нічого не розумієте! Ви матеріяліст, зараз у вас то це, то те. Парубок із задубілим серцем — і нічого більше. Коли ожени-

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МОЛОДЬ У ДОПОМОГУ БОЄВІЙ МОЛОДІ.

Всім нам ворушаться серця, коли читаємо щораз свіжі вісти з краю про це, як ворог знищить у страшний спосіб наших братів. У кожного з нас тоді виростає бажання пімсти за тадні відділки ворогови. Тоді кожний з нас починає добре розуміти, чому то наша молодь у краю задумала чинно боротися з ворогом. Годі далі довше сидіти гноблене безчинно та не піднести навіть руки для оборони. Хоч наші молоді, то рішили взятися за таке діло самі, без допомоги старших, які так часто противляться їх роботі. І мали слушність. За їх геройське діло вони завжди знаходили і завжди знайдуть велику симпатію і співчуття в сердцях нас, молодих Українців, в краю і на еміграції. Від нас вони повинні надіятися братерської помочи в кожнім часі тяжкої боротьби. Бо тоді, коли цілий нарід лежить прибитий ворогом до землі, а часть його плазує перед паном ласкою, вони зберігли в собі іскру народної відваги, іскру, яка невдовзі запалить нарід до остаточного зриву визволення. Такі відважні сини свого народу знаходять велике признання і симпатію навіть у чужих народів, які вміють оцінювати посвяту для вітчини. І річ ясна, що вони заслугують, щоби ми їх попирали матеріяльно.

Ми з еміграції цілий час несли велику допомогу боєвій акції. Хоч останні часи ту допомогу зменшили, то всетаки я думаю, що більша частина нас тут в Америці може позволити собі на жертви для Рідного Краю, а то й для боєвої акції. Зокрема від нас, молодих Українців, які недавно прибули до Америки, повинна прийти належна поміч боєвій акції. Ми ще свіжо носимо в серцях цей біль, який нам ворог завдав; ми розуміємо, за що наші молоді брати пішли до боротьби. Памятаймо ж це, кілько то ми, молоді, щоденно витрачуємо гроша на ріжні непотрібні або маловартісні річи, та признаймося перед собою, що від тих ріжних видатків ми моглиб при добрій волі богато заощадити і на визвольну боротьбу. Признати мусимо також і це, що в тих тяжких часах, коли вже навіть старші не мають праці, то молодь наша переважно працює, а часто і гроші незлі заробляє. Богато серед нас молодих є таких, що, приїхавши сюди, забули, що вони Українці, та українські справи зовсім не торкаються. І тим також треба пригадати, чиї вони сини та що від них вітчині належиться. Щодо старої еміграції — то та сама розуміє, який на ній лежить обовязок супроти старого краю. Боєвій акції вона повинна прийти з цею допомогою, на яку та заслугує.

Від себе я зложила 5 дол. на визвольну боротьбу та переслала через Обеднання. Жертва це невелика, але така, на яку я могла здобутися. І коли вона мала, то нехай послужить за спонуку тим, що можуть дати багато більші жертви. Вірю, що в „Свободі" появляться голоси ще й інших читачів про боєву акцію та потребу допомоги їй та що неоднин поспішить з жертвою на цю ціль.

Ольга Кухар,
Асторія, Л. Ай., Н. Й.

НАЙБІЛЬША ТА НАЙЦІКАВІША РУНОВА ПАМЯТКА.

Найбільшою та найцікавішою руновою памяткою є відомий камінь в Бергені на острові Рігені. Острів Ріген був самостійним князівством. Жили на ньому первісно Славяни, потім Германи. Камінь той знайшли в 1917. р. Відчитати напис старався шведський германіст проф. Магнус Ольсен, та безуспішно. Щойно тепер вдалося цей загадочний напис відчитати шведській германістці Ліс Якобсонов. Вона ствердила, що 54 слова написує це заборона звернена проти колишніх чародіїв і їх учеників. У написі є поданий опис кровавого обряду, а саме такого, що кровю жертви натирали весла човна, які згідно з тодішньою думкою мало відправити небіщика на той світ. З дальшого тексту виходить, що небіщика хоронили в човні, обкладали посмертними дарами та вкінці після похоронних співів хоронили з човном у землі. Германістка Якобсонова оцінює той камінь на дві тисячі літ, себто з часів вікінгів, або коло другого століття перед Хр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Свячене відділу О.Д.В.У.

Слід би згадати про одну з нюйорських українських організацій та її діяльність, а це про „О.Д.В.У." ч. 10.

Оце недавно, 22 травня ц. р., відділ цей влаштував „свячене" для своїх членів, на якім присутні були також деякі гості. Гарно прикрашені столи нагадували традиційне „свячене" в ріднім краю. Свято почалось піснею „Христос воскрес", після чого наступила промова голови відділу О.Д.В.У. та привіт з желанням голови жіночої секції цього відділу. Опісля слідував обхід зі свяченим та особисті побажання.

В часі, як товариство забавлялося при столі, промовляли деякі з членів та прошених гостей. Між іншими промовляв п. Свистун, котрий підчеркнув ціль організації О.Д.В.У. та значіння її праці у визвольній боротьбі українського народу. Він підчеркнув необхідність співпраці місцевих відділів О.Д.В.У. з цілим громадянством.

Опісля забрав голос п. Драгінда, голова Чорноморських Січей, та коротко висловив своє бажання, щоби всі організації, які мають на цілі піддержку боєвого визвольного фронту в краю, лучились у співпраці, а не працювали кожна зокрема, даючи тим можливі причини до непорозуміння, а навіть подекуди до ненависти.

Відтак промовляв п. Д. Галичин. Він підніс вагу і значіння влаштовання таких зібрань, як ось це „свячене", що скріплює такі цінні в життю кожної нації поняття організаційности.

Першу, поважну частину „свяченого" закінчено піснею „Ми жертвою в бою". Підчас товариських забав, які слідували, переведено збірку на боєву акцію.

Влаштовано це скромне, мале свято, для гарного переведення часу, заховання звичаїв Старого Краю, а притім не забуто і про ідею, яка нас держить при праці для визволення українського народу.

Присутна.

НАЙБІЛЬШИЙ БОГАЧ ЯПОНІЇ.

Звичайно називають найбільшим богачем у світі Американця або індійського магараджу. Та воно не так, бо найбільшим богачем є Японець. Гачіремон Міцуі. Японський мікадо (цісар) володіє над народом у Японії, а Міцуі або радше МБК — три букви, які означають його концерн, заволодів над усією японською торговлею, корабельними доками, фабриками паперу, целюльозою, шовку, чаю та й майбуть усього. Перед ним ніщо не втече. Заволодів на ринку безпечно: ніхто не продасть нічого ні дешевше ні дорожче, як хоче Міцуі.

У противенстві до американських промисловців не є цей промисловий, банковий та торговельний магнат селфмейдменом. Велитенське майно переходить із предка на потомків уже повних дванацять генерацій, а його традиція має 300 літ.

Цікаве, що основницею того майна була жінка. Називалася Шуго та не була зовсім богата. Вийшла за Токубе Міцуї, князя зі Шіго. Він походив із прастарої родини та був дуже багатий. Зрештою це був вигідний пан. Не дбав занадто про те, щоби збільшити майно та віддав жінці фінансові справи, яка була багато рішучіша. Було це коло 1600 року.

Як лише пані Шуго дістала гроші до рук, зараз знала, що з ними почати. Позичала людям на гіпотеку (моргеч), насамперед потрохи, потім побільше. Бизнес ішов дуже добре, деякі бідні не могли платити процентів і пані Шуго безцеремонно конфіскувала їх майно. Визначалася знаменитим обсерваційним змислом і сказала собі, що найліпші зарібки на бідних людях. Колиж перший її бизнес так пощастився, взялася зараз до другий. Стала продавати вино та горівку. Торговля називалася „Під князем Шіго".

Цікаве, що багато літ пізніше повстало подібне підприємство в Парижі. Власником того підприємства був зубожілий князівський потомок. Підприємство звалося „Під князем Рошфуколем".

Згаданий японський князь Шіго помер на 40-му році. Та його смерть не відстрашила від бизнесу вдову, якій полишив восьмеро дітей. Колиж вона померла, одідичив її майно найстарший син, Гачіремон. Він одідичив теж підприємчивість по матері. Зараз позасновував філії свого підприємства в Кіото, Осаці та Єдо. Хоч це діялося більше як 250 літ тому, впало йому на думку, що може в своєму підприємстві продавати все. Побудував великі базарі, щоправда непохожі на нинішні американські та паризькі універсальні крамниці. В 1687 році був уже іменований надворним достащем, бо його вплив без упину зростав. Скоро оснував собі також власні банки та задивував тодішній світ, що платив готівкою, хоч тоді в усій Японії продавали на борг. Що він був підприємчивий, про це говорить і ця обставина, що установив для своїх службовців обезпечення, а навіть і свого роду каси хорих і перший в усій Японії вжизав чеків.

Небаром уже так забогатів, що міг помагати в скрутному положенню навіть мікадові.

Це саме був співосновник нинішнього товариства МБК, підприємства Гачіремона Міцуі. Його потомки не забули родинної традиції: мати багато дітей. Ніодин із потомків не помер, щоби не лишив бодай десятеро дітей. Певно лише цьому завдячує цей рід, що майно вдержалося в його руках, бо між десятьма дітьми все, знайшлося одно, яке не було ліниве, лише пильне, що не є в Японії рідкістю. Про пильність тих підприємців свідчить анекдота, яка, як кажуть, є правдива. Котрись із Міцуі поставив у своїм завіщанні приказ, щоби його похоронили якнайскорше та без якихнебудь церемоній, бо, як сказав, шкода дорогого часу.

Хоча нинішньому власникові бизнесу вже 80 літ, він усе ще пильний та неструдженний. Недавно приїхав був з сином до Парижа, щоби там зревідувати свою філію. Його син, якому вже 40 літ, взяв був із собою запакований кинжал, який одідичив по предках. Зовсім не т му, щоби боронитися кинжалом, лише тому, щоби виконати гаракірі, колиб була нарушена його честь.

Старий Міцуі, кажуть, працює по 14—15 годин денно. І йому не здається, начеб це було виснаження, бо заробляти гроші, це, мовляв, такесаме чесне завдання, як ходити до святині. Гроші стали для нього молитвою та богом. Коли рахує їх, лице його набирає якоїсь таємничости. Начеб не був Японцем, а Американцем, Англійцем чи якимсь іншим багатієм. Бо всі великі багатії подібні до себе: чи вони належать до жовтої, чи білої раси.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку Головному Урядови У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50.

Анна Бурдяк, членица Сестрицтва Пр. Богородиці, від. 33 У. Н. Союза, Шикаго, Ілл.

Я, членица від. 33 У. Н. Союза, складаю щиру подяку Головним Урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50. За таку щедру запомогу я бажаю, щоб наш Батько Союз зріс у сто міліонів долярів.

Анна Дороцька, Борнсайд, Шикаго, Ілл.

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку Головним Урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги в сумі 50 з фонду запомогового. Зосібна дякую відділовим урядникам, що занялись моєю справою.

При кінці бажаю як найкращого розвою такій інституції, якою є У. Н. Союз.

Анна Головід, членица 77 від. в Йорквил, О.

Отсим складаю щиру подяку У. Н. Союзови, а зокрема його Головним Урядникам як рівнож і Урядникам відділовим відділу 15-го, за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50.

Василь Пухта.

НІЧНА ПРИГОДА.

(Дієві особи: Опришок, прохожий, поліцай. Час: Ніч на переферіях міста. Темною вуличкою поспішає прохожий, що припізнився. Зза вугла виходить нараз опришок із револьвером у руці).

Діється в одному з міст у Польщі.

Опришок (до прохожого): Стой! Давайте гроші!

Прохожий (переляканий, поступається на крок взад): Що? Як?

Опришок: Гроші давайте, кажу ще раз!

Прохожий (в одну мить добуває револьвер і стріляє. Опришок хоче втікати, та сильна рука поліцая приковує його на місці).

Поліцай: Доволі того! Я вже чверть години слідкую вас і вкінці дійшов до переконання, що тут мусить бути щось у непорядку. (Витягає службову книжечку): Ваше назвище, пане?

Прохожий: Гарамбура, прошу пана поліцая.

Поліцай: На імя?

Прохожий: Іван.

Поліцай: (пише й похитує головою): Гм... як би здогадуватися з вашого вигляду — ви певно державний службовець?

Прохожий (засоромлений мовчить).

Поліцай: Роджений?

Прохожий: Так.

Поліцай: Питаюся, котрого року ви родилися?

Прохожий: 1887-го.

Поліцай: Жонатий?

Прохожий (сердито): Так.

Поліцай: Діти?

Прохожий (ще більше сердито): Четверо.

Поліцай: А карта на ношення зброї — є? пане добродію?

Прохожий (дуже збентежений): Не маю.

Поліцай (гнівно): Прошу... прошу... То так легко вам не піде... (до опришка): А ви маєте карту?

Опришок (що весь час прислухувався діяльогови службовця та поліцая): Маю.

Поліцай (до прохожого): Прошу йти зі мною до поліційного комісаріяту, там спишемо протокол у справі безправного ношення револьвера в справі ужиття його.

Прохожий іде з поліцаєм. **Опришок** відходить собі спокійно.

...теся, то пригадаєте собі: „Де ж то тепер Іван Олексієвич?" — скажете собі. Та піду я до мого вагону, там на мене хтось чекає нетерпеливо. Витає мене всміхнене личко, я сідаю тай так двома пальцями за підборідок... Іван Олексієвич вертить головою та аж душиться від щасливого сміху.

Потім кладу лепету на її рамені й обіймаю її. Довкола розумієте, царить тишина... поетичний сумерк. Увесь світ рад би чоловік обняти в таку хвилину. Петре Петровичу, позвольте обняти вас.

— Прошу дуже.

Приятелі при загальнім сміху подорожних обіймаються а щасливий молодий чоловік говорить дальше:

— А для більшого ідіотизму, або, як там пишуть у повістях, для більшої омани — я йду до буфету та по дві-три чарочки. Тоді в голові та грудях якось так, що і в казках тяжко знайти. Я незнатна, невідома людина, а здається мені, що границь не маю, що обіймаю ввесь світ.

Подорожні дивляться на підхмеленого щасливого молодого чоловіка тай собі розвеселюються і ім сп ти відчувається. Замісць одного слухача Іван Олексієвич скоро має пятьох. Вертиться, наче на шпильках, порскає, вимахує руками та говорить без упину. Сміється і всі сміються з ним разом.

— Головне, панове, це якнайменше думати! До чорта всі ті аналізи! Хочеш пити — то пий, а не фільософуй, чи воно пожиточне, чи шкідливе. Всі ті фільософії та психольогії до чорта!

Вагоном переходить кондуктор.

— Приятелю, — звертається до нього молодий чоловік — як переходитимете вагоном число двіста девять, то прошу пошукати там паню в сірому капелюсі з білим пташком і сказати їй, що я тут.

— Добре. Та в цьому поїзді нема двіста девятого числа, є число двіста девятнацять.

— Хай буде двіста девятнацять. Усе одно! То прошу сказати тій пані: чоловік живий і здоровий.

Іван Олексієвич хапається нараз за голову та простогнує:

— Чоловік... пані... чи то давно?... Чоловік... Хе, хе! Ти в шкіру повинен дістати, а ти чоловік. Ах, дурню! А вона! Вчора ще була дівчинкою... метеликом... Вірити не хочеться...

— В наших часах навіть якось дивно виглядає стрінути щасливого чоловіка — каже котрийсь із подорожних. — Скорше можна надибати білого слона.

— Так, а хто винен? — каже Іван Олексієвич і простягає свої довгі ноги в черевиках із гострими носами. — Коли ви нещасливі, то ви самі собі винні. Думаєте, що не правда? Чоловік є ковалем свого щастя. Коли лише схочете, будете щасливі. Та ви вперто втікаєте від щастя.

— Ось тобі! А це як?

— Дуже просто!... Природа настановила, щоби чоловік в означеному часі свого життя кохав. І як приходить ця пора — кохай що сили в тебе. Та ви не слухаєте природи, все ждете чогось. Дальше, закон каже, що нормальна людина повинна оженитися. Без подружжа нема щастя. Трапилася сприяюча нагода — то женися, не марудься. Та ви таки не женитеся, все чекаєте на щось. Дальше сказано в Святому Письмі, що вино розвеселює серце людини... Коли тобі добре та хочеш, щоби тобі було ще ліпше, то йди до буфету й випий. Найважніше — не фільософувати, лише жити шаблоново. Шаблон — це важна річ.

— Ви кажете, що чоловік є ковалем свого щастя. Яким, до чорта, ковалем, коли доволі хорого зуба або лихої тещі, щоби те щастя перевернулося комусь головою? Все залежить від випадку. Хай би нам приключилася тепер катастрофа, то ви зараз інакшої заспівали би...

— Дурниці! — протестує молодий чоловік. — Катастрофи трапляються раз на рік, ніяких випадків я не боюся, бо нема ніякої рації, щоби приключалися. І згадувати про них не хочу. Та здається, доїздимо до перестанку.

— Ви куди тепер їдете? — питається Петро Петрович. — Ви до Москви, чи може дальше на південь?

— Щож ви знову! Якжеж це, коли їдемо на північ, можу заїхати десь дальше на південь?

— Таж Москва не є на півночі.

— Я знаю, та ми їдемо до Петербурга.

— До Москви їдемо, будь ласка!

— Як до Москви? — дивується молодий чоловік.

— То дивне... Ви куди купили білет?

— До Петербурга.

— Коли так, то гратулюю. Ви всіли не до того поїзду.

Пів хвилини минає в мовчанці. Молодий чоловік устає та тупо глядить на всіх подорожних.

— Так, так! — пояснює Петро Петрович. — На стації Бологоє, як випили коняку, чорт спокусив вас вскочити до поїзду, що їде в противленному напрямі.

Іван Олексієвич блідне, хапається за голову та починає скоро бігати по вагоні.

— Ах, страшний дурень із мене! — скрикає. — Підляка з мене, хай мене чорти! Щож я тепер зроблю?! Таж у тамтім поїзді є жінка! Сама одна... чекає... тужить... Ах, дурень із мене!

Молодий чоловік опадає на лавку, лице йому міниться, начеб йому хто станув на нагнітку.

— Нещасливий я чоловік! — простогнує. — Щож мені діяти?... Що?...

— Ну, ну! — стараються розрадувати його подорожні. — Це дурниця... Зателеграфуйте до жінки, а самі по дорозі всядьте до поспішного поїзду. Так її здогоните.

— Поспішний поїзд... — стогне молодий чоловік — „творець нового щастя". — А відкіля візьму грошей на поспішний поїзд? Усі гроші має жінка.

Подорожні порозумілися між собою, уладжують складку та дають „щасливому чоловікови" гроші...

УКРАЇНА В ІТАЛІЙСЬКІЙ ПРЕСІ

Бібліографія з коротким змістом і увагами.

Березень 1932 р.

19-го березня.

„Чиренайка", Бенгази. „Поділ України". Звістка з Офінору. Поділ України на пять губерній, що відповідають більше-менше губерніям старої України з царських часів (залишається загадкою, як можуть „пять губерній" відповідати колишнім „девятьом" губерніям — Ред.) був визнаний необхідним, з огляду на безсилля, виявлене харківським урядом в боротьбі з антисовітським і націоналістичним рухом. Нова форма організації залишає совітському українському урядові лише тінь влади, бо пять губерній знаходитимуться під керуванням особливих колегій з девятьох членів, визначених з Москви з поміж найбільш певних і „руських" комуністів. Ці колегії матимуть владу, майже подібну до тої, що її мали бувші царські губернатори, і підлягатимуть спеціяльному Комітетови в Москві, що матиме контролю над всіми українськими справами, як то було при Катерині II. (і реформованому при Олександрі I. Ці заходи викликали велике враження на Україні".

11-го березня.

„Мессаджеро ді Роді", Родос. „Нові тенденції українських мілітаристів". Звістка з Офінору, що нібито УВО з головою подковником Коновальцем, яка досі вела яскраво антипольську політику, змінила своє відношення й визнала, що без згоди з Польщею Україна ніколи не зможе здобути свою незалежність... Звістку цю передруковано з німецького часопису „Моргенпост", який зазначав також, нібито УВО отримала дозвіл збирати в Східній Галичині охочих їхати в Манджурію, для витворення українських кольоній, що мали би сформувати незалежну державу. Проте українські політичні кола, додає Офінор, поставилися до цих вісток з певним скептицизмом і уважають, що тут мається до діла з німецьким маневром для сондування дійсних намірів українських керуючих кол.

12-го березня.

„Пополо д'Італія", Міляно. „Епідемія тифу на Україні". Телеграма з Відня. „Сповіщається з Букарешту, що на Україні вибухла пошесть тифу. Румунська влада підале втікачів з Росії суворій карантані".

„Газетта ді Венеція", Венеція. Тасама телеграма.

„Сентинелла д'Італія", Кунео. „Думка української преси про форум Мусолінія". Подає зміст статті з львівського „Часу" під заголовком „Італія і її Дуче". Взято з Офінору.

„Газетта дель Пополо делля Сера", Турин. Рецензія на три зшитки „України", що вийшли під редакцією Млади Липовецької. „Під простою, але елегантною зеленою, вже відомою окладинкою, вийшли другий і третій зшиток маленької колекції, що нею пані Млада Липовецька вперто переслідує мету ознайомити Італійців з тою незвичайною й нещасною, далекою й чарівною земелею, якою є Україна. Не буємо додавати наших похвал до тих, що їх висловили Фаринеллі й проф. В. Чан на перших двох сторінках нових зшитків, коректних з типографічного боку й корисних для вчених (а також і просто культурним людям), бо вони мають в собі найкраще, що є в Італії на цю тему". Підписано — Карл.

15. березня.

„Рівиста ді Леттура", Міляно. Рецензія на роман Ірини Немировської „Давид Гольдер". Вид. Лянчано, Караббa. 1932, ст. 246. Авторка, Жидівка з України, родом з Києва. В свойому романі описує жидівський побут на Україні.

16. березня.

„Мессаджеро ді Роді", Родос. Зміст статті в „Часі" про Форум Мусолінія.

17. березня.

„Корріере Адріятіко", Анкона. „Розпад комуністичної української партії". Згідно з вістками, що публікують харківський „Комуніст" та київська „Пролетарська Правда", внутрішній розлам української комуністичної партії, про котрий уже віддавна говорили, увійшов в свою рішучу фазу. Багато членів партії відмовляються виконувати накази керуючих органів щодо збору хліба. Виключення з партії відбуваються що дня. Минулого тижня 117 комінстів виключено з партії внаслідок обвинувачення, що вони „зрадили інтереси пролетарської держави". Варто зазначити, що більшість виключених негайно зникла, не залишивши по собі жадного сліду. Насописи публікують імена виключених і намагаються звернути на них увагу, призначаючи нагороди тим, хто викаже, де вони ховаються". Звістка з „Офінору".

„Провинча ді Падова", Падуя. Звістка з Офінору про зріст релігійних настроїв на Україні й протест з цього приводу большевицьких антирелігійних журналів.

„Адріатіко деллa Сера", Анкона. Те саме.

„Телеграфо", Ліворно. „Нещасливі пригоди одного письменника, що знаходиться під судом в Совітах". Звістка з Офінора про українського публіциста Черняка, який опублікував книгу про подорож за кордон, з сконстатуванням, що життя за кордоном далеко краще від життя в Совітчині". Черняк, будучи перше за все Українцем, а вже потім комуністом, при кінці книги дає зрозуміти, що хоча становище України ще гірше, ніж всіх інших частин Совітчини, всеж ця країна, що віддає всі свої продукти Росії, має більше шансів відродитися, ніж яканебудь інша, — але це може бути лише тоді, коли вона поверне собі позну свободу й зможе правити сама собою... Суд над Черняком має бути публичним, як то є звичайно у Совітів..."

18. березня.

„Корріере делля Сера", Міляно. Телеграма з Букарешту про ліквідацію автономної молдавської републики, яка має бути знову „включена в Україну, де її мешканці складатимуть незначну меншину. Згідно з вістками, що доходять зза Дністра, Совіти вирішили кольонізувати місцевости здовж кордону населенням з середини Росії, примушуючи молдавське населення виселятися подалі від кордонів..."

„Корріере Адріятіко", Анкона. „Релігійна реакція на Україні". Вище вже згадана звістка.

„Провинча ді Больцано", Больцано. Те саме.

„Уніоне", Туніс. „Пошесть тифу на Україні". Вище згадана телеграма.

„Секолло XIX", Генуа. „Дзвони з українських церков у подорожі до Франції". Телеграма з Ротердаму. „Як повідомляють, корабель з дзвонами, засеквестрованими по церквах України, прибув до Ротердаму й має плисти до Шербургу. Багато з цих дзвонів представляють з себе справжні твори мистецтва й важать кілька тон. Багато з них є призначені на ріжні французькі заводи, як сирівці..."

(Конець буде)

Після трилітнього побуту в Ленінграді селянин вернувся у рідне село. Бачить, що його молода сусідка має пятеро молодих дітей.

— Чи то всі твої? — питається її.

— Так, — відповідає селянка — я виконала пятилітку за три роки.

З МУЗИЧНОГО ЖИТТЯ.

ШИКАГО, ІЛЛ.

Успіхи капітана Барабаша.

У журналі „Ди Скул Мюзишен" за місяць травень 1932 р. поміщено на самім вступі велику фотографію капітана Івана Барабаша, інструктора музики і дірігента „Герисон Гай Скул Бенд" в місті Шикаго. А далі поміщено довгу статтю про ту банду з признанням для п. Барабаша як знаменитого дірігента. Стаття виготовлена з того приводу, що ця банда вже третім наворотом здобула першенство на річних бандових конкурсах, та що вона як „Шикаго Чемпіон Гай Скул Бенд" буде репрезентувати музичне мистецтво на всесвітній виставі в Шикаго в 1933 р.

В другій статті, затитулованій „Ві ар мейкінг Америка мюзікал", представлено капітана Барабаша як найліпшого бандового дірігента та піднесено, що він вибився на таке становище своїми власними силами, служачи при війську, а опісля докінчуючи музичні студії в університеті. Стаття кінчиться тим, що прямо нема границь для карієри капітана Барабаша, бо він є ідеалістом, котрий все стремить до щораз вищого щебля.

Отсі успіхи нашого земляка врадують цілком певно кождого Українця і тому про них згадуємо.

СУПІРІОР, ВІС.

Два українські хлопці виграли музичні нагороди.

На музичнім конкурсі на гармоніях, який відбувся в Васа Темпл дня 25 травня, одержав першу нагороду і золотий годинник Омелян Осадчук, а його молодший брат, літ 12, одержав в нагороді $25. Отся нагорода важна з того боку, що кандидатів на нагороди було дуже богато. А тішить вона нас ще й тому, що нагороджені відомі з того, що виступають завжди як Українці, коли інші не підносять свого українського походження, або навіть, що гірше, подають себе за Поляків.

В. Галич.

Чоловіколюбний.

Князь де ля Рошфуко їхав у січні 1776. року з Парижа до Версалю. Була люта зима, метелиця. Добрячий князь сказав своїй прислузі, щоби пересілася до нього, де екіпаж був замкнений, щоби огрітися. На версальському дворі стали вихвалювати князя за його добре серце. На це князь відповів: — Лише одного жаль мені, що я не міг узяти до середини екіпажа також візника та коні.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 16 травня помер Іван Сухар, член Тов. „Сокіл", від. 218 У. Н. Союза в Кемпбел, О. Покійний походив з села Нанчівці Малі, повіт Старий Самбір, Західня Україна. Н... дійшов від нас передчасно в 39 році життя, знеможений тяжкою фабричною роботою, оставивши вдову Марію і че... веро малих дітей.

Покійний був тихої в... мав щире українське серце... був відомий з того, що сповняв свої народні обовязки...

У всіх, що знали покійного, залишив він за собою ... жаль.

Вічна йому память!

Федір Кузенко, секр...

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БРУКЛИН, Н. Й. Бр. Прес... від. 203, повідомляє своїх членів ... пірічні збори відбудуться в ... 4 червня, в годині 8-ій вечір ... 162 Норт 5-та ул. Проситься всіх членів прийти на збори, бо є важні справи. Довгуючі мусять вирівнати свої залеглости, бо інакше будуть ... довані. — Д. Сенюта, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

(49)

Кривавий бій точився завзято. Люди як звірі кидалися один на другого й, упоравшись зі своїм противником, кидалися на іншого, помагаючи своїм слабшим товаришам. Справившись відразу з чорним дикуном, Тарзан кинувся на допомогу своєму найближчому товаришеви, та тут проти нього виступив білий силач. Тарзан відразу побачив, що перед ним надзвичайно вправний та сильний противник. Треба було бути обережним, щоб не впасти жертвою.

Не дивно, що противник Тарзана скоро виявив себе як дуже вправний борець. Це був професійний глядітор (змагун), що вивчився досконало володіти зброєю, якої вживають при двобоях у цирках. Тарзан рішив боронитися, а не нападати. Таким способом він сподівався скоро зрозуміти й пізнати способи боротьби його противника. Тарзан боронився як лев. Його противник часами наступав дуже обережно, думаючи, що Тарзан має якусь свою тактику.

Та в цьому бою Тарзан не мав своєї тактики. Це все було дуже несхоже на ті способи боротьби, яких Тарзан уживав у джунглях, або в цивілізованому світі. Нарешті його противник почав чим далі все більше насідати на Тарзана, бачучи, що Тарзан тримається з резервою й обережно. Чим далі, тим важче ставало Тврзанови боронитися, хоч він дещо й навчився вже. Та на кождий зручний рух Тарзана, його противник відповідав новим способом нападу.

Тарзан бачив, що вже час атакувати свого противника, бо при пасивній обороні він не має надії поконати свого ворога. Тарзан розпочав свої шалені атаки проти противника. Старий глядітор зпочатку був заскочений дикою активністю Тарзана, але скоро переконався, що правдивої своєї тактики Тарзан не має. Одна нещаслива хвилька і Тарзан почув на своїй голові й плечах густу сітку глядітора, що вязала йому рухи.